

Convergentie tussen het Landelijk dekkend netwerk en regionale datavoorzieningen: afspraken over sturing, samenhang en financiering

Waarom afspraken nodig zijn

Het programma Landelijk dekkend netwerk (LDN) werkt aan de realisatie van een communicatienetwerk en, met Stichting CumuluZ Zorgdata (CumuluZ) als uitvoeringsorganisatie, aan een landelijke data-integratie en data-conformiteitslaag. Deze stelselcomponenten maken, samen met de Generieke Functies en het Landelijk afsprakenstelsel, landelijke databeschikbaarheid voor zowel primair als secundair gebruik mogelijk én zijn randvoorwaardelijk voor een toekomstbestendig gezondheidsinformatiestelsel (GIS).

Tegelijkertijd worden in meerdere regio's, als onderdeel van IZA-transformatieplannen en daarmee onder sturing van zorgverzekeraars, verschillende dataplatformen ontwikkeld om nú zorgimpact te realiseren. Die regionale initiatieven lopen in tempo en aanpak vaak niet gelijk op met de landelijke ontwikkelingen. In de praktijk leidt het tempoverschil van deze gelijktijdige ontwikkelingen tot onduidelijkheid bij veldpartijen over de samenhang tussen de landelijke en regionale oplossingen en welke keuzes ze hierin moeten maken. Met als gevolg een verhoogd risico op versnippering en desinvesteringen voor zorgaanbieders en leveranciers, en het niet komen tot de benodigde landelijke interoperabiliteit en databeschikbaarheid.

VWS, CumuluZ en Zorgverzekeraars Nederland (ZN) hebben daarom afspraken gemaakt over onder meer rolverdeling, sturing en financiering rondom data-infrastructuur (zoals architectuur en technische specificaties voor ontsluiting en performance, maar bijvoorbeeld ook het operationeel borgen van datakwaliteit en metadata). Zo weten alle betrokken partijen waar zij aan toe zijn en breken we met oude patronen door gezamenlijk – ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid – te sturen op samenhang, landelijke interoperabiliteit en databeschikbaarheid.

Gezamenlijk uitgangspunt: regionaal versnellen, landelijk borgen

Landelijke en regionale data-infrastructuren moeten op elkaar aansluiten. Regionale initiatieven zijn essentieel om snel stappen te zetten, ervaring op te doen en nú zorgimpact te realiseren. Tegelijkertijd is samenhang en standaardisatie nodig om landelijke databeschikbaarheid te borgen, regionale verschillen te beperken, publieke middelen doelmatig in te zetten en (op termijn) EHDS-compliant te worden.

Het gezamenlijke uitgangspunt is dat we starten met bewezen regionale oplossingen en modulaire bouwstenen en deze gefaseerd opschalen, terwijl structurele samenhang, interoperabiliteit en databeschikbaarheid landelijk worden geborgd. Regionale oplossingen op toepassingsniveau sluiten (op termijn) aan bij landelijke kaders en publieke voorzieningen van het Landelijk dekkend netwerk. Keuzes op data-infrastructuur en dataplatformniveau volgen daarbij de landelijke (GIS)-architectuur en andere landelijke afspraken.

Dit vraagt om een werkbare balans waarin regio en landelijk elkaar versterken: hergebruik en opschaling van bewezen regionale onderdelen om landelijke ontwikkeling te versnellen, terwijl landelijke kaders en architectuur tijdig richting geven aan regionale oplossingen om duurzame aansluiting en interoperabiliteit te borgen.

1. Afspraken over sturing en rolverdeling

De rol van VWS: regie op de landelijke data-infrastructuur

VWS voert de regie op de landelijke data-infrastructuur en is eindverantwoordelijk voor het vaststellen van het GIS als overkoepelend stelselraamwerk, en voor de realisatie van de daarbij behorende stelselcomponenten. Dit betekent dat VWS sturing geeft aan het LDN, waarbij de focus komende periode primair ligt op de realisatie (ontwerp, ontwikkeling, beproeving) van het communicatienetwerk inclusief de generieke functies (plateau 1 van de NVS).

Ten aanzien van databeschikbaarheid (NVS plateau 2) heeft VWS CumuluZ aangewezen als uitvoeringsorganisatie, om te komen tot een landelijke data-integratie en data-conformiteitslaag. Hiertoe heeft CumuluZ inmiddels een doelarchitectuur uitgewerkt, in afstemming met onder andere ZN en enkele regionale IZA-initiatieven.

Vanuit haar regierol bepaalt VWS ook de beleidsmatige kaders van de GIS-architectuur, ofwel hoe de stelselcomponenten op hoofdlijnen eruit komen te zien, en welke publieke voorzieningen verplicht of normerend worden en onder welke voorwaarden aansluiting op het Landelijk dekkend netwerk plaatsvindt. Deze eisen en specificaties worden uiteindelijk vastgelegd in het Landelijk afsprakenstelsel (LAS) en, zolang dat nog in ontwikkeling is, in stand beleid en financierings- en subsidievoorwaarden.

De rol van CumuluZ: realisatie van de landelijke data-integratie en data-conformiteitslaag

Naast uitvoeringspartner namens VWS, vervult CumuluZ voor VWS ook de rol van architectuurpartner met regie op de uitvoering van de landelijke data-integratie en data-conformiteitslaag, binnen de landelijke kaders die worden gesteld door VWS. De stichting werkt de stelselcomponenten voor data-integratie en data-conformiteit uit en toetst 'onder de motorkap' bij bestaande (regionale) initiatieven om aansluitingsperspectief te vergroten. CumuluZ identificeert herbruikbare bouwblokken uit de lopende, goedgekeurde IZA-initiatieven, benut bewezen oplossingen waar mogelijk in de landelijke oplossingen en maakt inzichtelijk op welke onderdelen bestaande regionale oplossingen ten opzichte van de landelijke kaders geen structureel perspectief hebben en dus migratie of doorontwikkeling nodig is. CumuluZ kijkt bij het invullen van deze rol niet alleen naar IZA-initiatieven, maar neemt ook andere veelbelovende en bestaande trajecten mee die binnen de landelijke kaders bij kunnen dragen aan haar doelstellingen in relatie tot het LDN.

Ook geeft CumuluZ, binnen de door VWS vastgestelde kaders, richtinggevende handvatten voor keuzes op het gebied van data-management en –governance, mede ter borging van landelijke en Europese vereisten, waaronder de EHDS.

De rol van ZN en Zorgverzekeraars: gelijkgerichtheid in regionale sturing en financiering

Zorgverzekeraars hebben gedurende de IZA-/AZWA-periode een sturende rol richting regionale initiatieven. Daarbij toetsen en sturen ze er zoveel mogelijk op dat regionale oplossingen aan landelijke kaders voldoen.

Zorgverzekeraars Nederland (ZN) zorgt er als koepelorganisatie voor dat zorgverzekeraars eenduidig beleid voeren op het gebied van gegevensuitwisseling, interoperabiliteit en databeschikbaarheid. De focus ligt hierbij op het realiseren van zorgimpact met inzet en ontwikkeling van digitale toepassingen en zorgapplicaties, en aansluiting van de hiervoor benodigde onderliggende infrastructuur en gemeenschappelijke voorzieningen zoals de stelselcomponenten van het LDN.

Daar waar de (boven)regionale IZA-initiatieven in het kader van hun zorgtransformatie aan de slag moeten met data-infrastructuur, data-management en data-governance, sturen ZN en de zorgverzekeraars waar mogelijk op het gebruik van bestaande generieke voorzieningen, onder meer via financierings-voorwaarden. Wanneer landelijke voorzieningen nog niet beschikbaar zijn, sturen zorgverzekeraars erop dat regio's binnen de bestaande landelijke kaders, stelselbesluiten, (architectuur)principes en uitgangspunten vergelijkbare oplossingen implementeren. Zo worden regionale verschillen beperkt en wordt geborgd dat regionale initiatieven bijdragen aan landelijke samenhang en (versnelde) realisatie van het landelijk dekkend netwerk.

2. Afspraken over convergentie via het Coördinatieteam Digitale Samenwerkingsinitiatieven

Om samenhang tussen landelijke en regionale ontwikkelingen te realiseren, is afgesproken om een tactische overlegtafel in te richten: het Coördinatieteam Digitale Samenwerkingsinitiatieven (CDS). Het doel van het CDS is om regionale data-initiatieven gedurende de IZA-/AZWA-periode met elkaar te verbinden om divergentie te voorkomen en mogelijkheden tot hergebruik en standaardisatie over initiatieven heen te identificeren en daar ook gericht werk van te maken. Daarbij wordt ook gekeken naar de aansluiting tussen regionale en landelijke ontwikkelingen en migratie/doorontwikkeling van regionale bouwblokken naar landelijke oplossingen.

CumuluZ maakt onderdeel uit van dit coördinatieteam en fungeert hierin namens VWS als architectuurpartner, specifiek gericht op de data-integratie en data-conformiteitslaag, voor ZN/ zorgverzekeraars en de regio's. Ook VWS neemt deel aan deze tafel. Op deze manier werken we gezamenlijk aan het doel om bij te dragen aan een LDN waarbij ervaringen en wat regionaal is beproefd selectief wordt opgeschaald en hergebruikt in landelijke voorzieningen, en landelijke kaders en afspraken worden benut voor vroegtijdige bijsturing van regionale oplossingen om duurzame aansluiting te borgen.

3. Afspraken over het doelmatig inzetten van publieke middelen

Om dubbele investeringen van toegekende IZA-transformatieplannen te minimaliseren worden afspraken gemaakt over hergebruik en standaardisatie. Die afspraken worden gemaakt via het CDS en de regionale IZA-tafels, op basis van bestaande landelijke kaders, afspraken en financieringsvoorwaarden. Om regionale versnippering verder terug te dringen en het risico op desinvesteringen te verkleinen, is afgesproken om de uitgifte van nieuwe publieke middelen (zoals de doorbraakmiddelen) te koppelen aan duidelijke en bindende criteria.

Regionaal en landelijk in samenhang optrekken

Met deze afspraken zorgen we ervoor dat landelijke en regionale infrastructurele datavoorzieningen elkaar versterken en niet tegenspreken. Met oog voor tempo en doelmatigheid zetten partijen in op regionale versnelling binnen landelijke kaders, en geven we gezamenlijk richting aan de ontwikkeling van digitale gegevensuitwisseling en landelijke databeschikbaarheid in de zorg.